

Tobis

Foto: Thomas de Lange Vennæck

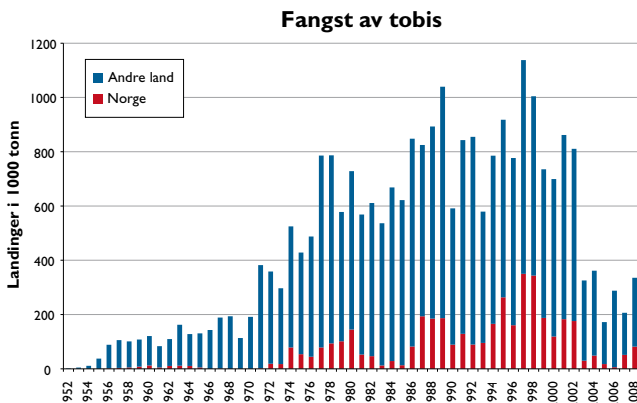
Status og råd

Beregnet gytebestand for tobis fluktuerte uten noen spesiell tendens frem til slutten av 1990-tallet. Siden ble gytebestanden betydelig redusert, og 2001–2008 var den under kritisk nivå (430 000 tonn). De siste beregningene indikerte at gytebestanden i 2009 har krøpet like over kritisk nivå. Den svake gytebestanden de seinere år skyldes svak rekruttering og hardt fisketrykk. I bestandsberegningene betrakter ICES tobis i Nordsjøen som én bestand, men erkjenner at det dreier seg om flere separate bestander. Situasjonen for tobis i norsk økonomisk sone (NØS) er betydelig verre enn ICES-beregningene tilsier. Havforskningsinstituttets målinger i 2009 viste at kun to felt i norsk sone hadde forekomster som kunne gitt grunnlag for et kommersielt fiske (Vestbanken og Inner Shoal). På grunn av den begrensede utbredelsen valgte norske myndigheter å stenge NØS for tobisfiske i 2009. I EU-sona var det derimot et tobisfiske med en kvote på 400 000 tonn.

Fisken i Nordsjøen i 2010 avhenger av størrelsen på 2009-årsklassen, som det enda ikke foreligger sikre målinger av. Dersom det gjennomføres et forsøksfiske våren 2010, anbefaler ICES at kvoten settes slik at gytebestanden i 2011 kommer overføre-var-grensa. I tillegg anbefaler ICES at tobisfelt uten kommersielt fangstbare bestander bør stenges til de lokale bestandene er gjenoppbygd. På grunn av den svake bestandssituasjonen i NØS blir det kun et eksperimentelt fiske på 20 000 tonn på en begrenset del av Vestbanken. Det eksperimentelle fisket inngår som en del av Havforskningsinstituttets arbeid med å utvikle ny metodikk for mengdemåling av tobis. På grunnlag av instituttets målinger av tobis i april/mai kan det bli åpnet et kommersielt fiske i NØS i 2010.

Fiskeri

Utviklingen i landingene er vist i figuren. Det er Danmark og Norge som fisker det meste av tobisen. I perioden 1990–2002 varierte landingene rundt et gjennomsnitt på 815 000 tonn. Etter 2003 har de vært betydelig lavere. I norsk økonomisk sone har nedgangen vært særdeles stor, med reduksjoner på 88–94 prosent i perioden 2003–2005 sammenlignet med perioden 1994–2002. I EUs økonomiske sone var nedgangen i samme periode på 44–74 prosent. Først i de seinere år har det vært satt kvoter for tobisfisket i Nordsjøen. Med unntak av 2007 har imidlertid kvotene vært så høye at det ikke har vært begrensende for fiskeriet. I NØS var det imidlertid kun et begrenset forsøksfiske i 2006, mens fisket var stengt i 2009. Til tross for at det benyttes finmasket trål i tobisfisket (mindre enn 16 mm), har bifangstene de siste åra vært under 3 prosent.

Utvikling i rapportert fangst av tobis fra Nordsjøen.

Kontaktperson: Tore Johannessen | torejo@imr.no

Tobis – *Ammodytes marinus*

Andre norske navn: Havsil

Familie: Ammodytidae

Gyteområde: Vikingbanken til danskerekysten, Dogger, Storbritannia og ved Shetland

Leveområde: Som gyteområde

Føde: Små planktoniske krepsdyr (raudåte), fiskeegg og -yngel

Levetid: Blir sjelden over 10 år

Maks størrelse: 24 cm og 0,1 kg

Særtrekk: Gjømmer seg ved å bore seg ned i sandbunnen

Nøkkeltall:

KVOTE 2010: EU-sonen: Det skal gjennomføres forsøksfiske før eventuell åpning av fisket og kvotefastsettelse. Norsk sone: Stengt, bortsett fra et eksperimentelt fiske på 20 000 tonn

KVOTE 2009: 400 000 tonn i EU-sonen, hvorav norske fiskere fisket 27 418 tonn. Norsk sone var stengt i 2009

FANGSTVERDI 2009: 42,9 mill. kroner

Fakta om bestanden:

Tobis er et samlebegrep for flere arter innen sil-familien. Havsil er den viktigste i fiskeriet i Nordsjøen. På engelsk blir havsil kalt "sandeel", sandål, et navn som må sies å være meget dekkende for denne fiskens biologiske egenart og fascinerende atferd. Den sølvglinsende, åleformete fisken holder nemlig til på sandbunn, der den tilbringer store deler av tida nedgravd. Tobis er utbredt i klart avgrensede felt, der bunnforholdene tillater den å grave seg ned. Etter en lang dvaleperiode kommer den radmagre tobisen ut av sanden i april i tette stimer for å beite på små, næringsrike krepsdyr i de frie vannmassene. Selv er den føde for en lang rekke arter av fisk, fugl og sjøpattedyr. Når kvelden faller på vender tobisen tilbake til sitt skjul i sanden. Da er den ikke lenger tilgjengelig for fangst, og i tillegg er den godt beskyttet fra å bli spist. Omkring St. Hans har ett år og eldre tobis vanligvis bygget opp tilstrekkelige fettreserver til å gå i dvale på nytt, mens årets yngel gjerne fortsetter å beite utover høsten. Ved nyttårstider kommer to år og eldre tobis ut av sanden for å formere seg. De befruktede eggene avsettes i sand, mens de nyklekte larvene flyter fritt i vannet. Straks etter gyting vender tobisen tilbake til sitt trygge skjul i sanden.